

Amsterdam. Kakor javlja angleška poročevalska služba iz Neaplja, so tokrove z Vezuva že zasuli dve vasi. Smrti žrtev še ni bilo.

Uničenje komunističnega bataljona na Javorovici pod Gorjanci

16. marca so novomeški domobranci do zadnjega moža uničili IV. bataljon »Cankarjeve udarne brigade«

Ljubljana, 22. marca.

Ze večeraj smo objavili imena nekaterih padlih komunistov in komunist izpod Gorjancev. Danes dodajamo, da so bili to člani IV. bataljona »Cankarjeve udarne brigade«, ki je v velikem delu sestavljena iz ljubljancov. Spopad se je odigral na Javorovici, ki je kake pol ure oddaljena od kartuzijanskega samostana Pletierje pod Gorjanci. Tu se je precej časa zadrževal IV. bataljon »Cankarjeve brigade«. 16. marca ob enih polnoči pa je odšla iz Novega mesta skupina domobrancev, da s to komunistično tolpo obračuna. Med potjo je bila razpostavljena komunistična zaseda, ki so jo pa domobranci naglo uničili. Komunisti so obležali po grmovju. Okrog devetih dopoldne se je domobranec v spretne manevru posrečilo na Javorovici obkoliti komunistično tolpo in odpreti nanjo ogenj. Obroč je bil tako hitro sklenjen, da se komunisti niti niso zavedali, kaj se z njimi dogaja. Ko so se ob prvem presenečenju zbrali, so skušali zasesti

položaje in se prebiti. Toda bilo je že prepozno. Kdor se je skušal prebiti skozi obroč, je obležal v grmovju ali v kotanji. Kmalu so komunistični mrličji ležali vse naokrog po hosti. Eden se je predal, toda predajo je zlorabil tako, da je ustrelil zahrbtno enega domobrancel. Tisti, ki so ostali pri Javorovici, so se divje še naprej branili, toda osredotočeni ogenj jih je kmalu pokončil do zadnjega. Po ostri borbi so novomeški domobranci dosegli veliko zmago nad to tolpo. Uničili so celokupni IV. bataljon »Cankarjeve brigade«. Padlo je 152 komunistov s svojim štabom s poveljnikom vred. Predati se ni hotel nobeden, zato tudi ujetnikov ni bilo nič.

Domobranci so zasegli obilen plen, med drugim veliko število težkih in lahkih strojníc, veliko pušk in vse strelivo. Izgube na domobranci strani so bile neznatne.

Poleg dejanskega poraza komunistične tolpe pomeni ta zmaga domobrancel tudi velik moralni udarec za

komuniste. V odprti borbi so se namreč domobranci spopadli z dobro oboroženo komunistično tolpo in jo z lahkoto uničili. S tem so dokazali visoko kvaliteto nadmoč nad komunisti ter istočasno izpričali svojo borbenost in vojaško sposobnost. Bitka na Javorovici je postala s tem nekaj barometer uspešnosti domobranskega orožja nad komunisti.

Izgube komunistov pri Zdenski vasi

Pri napadu na Zdensko vas so komunisti na različnih krajih pokopali svoje mrličje. Pod vasjo Hrib so jih pokopali 38, v Hočevju pa 11. Ljudje pravijo tudi, da je poleg tega tudi v Javkah več skupnih grobov.

Neuspehi komunistične mobilizacije

13. marca je bila razglašena v Ambrosu komunistična mobilizacija. Mobilizirani naj bi bili vsi moški od 14. leta dalje in bi se morali javiti v Žužemberk. Uspeh te mobilizacije pa je bil ta, da so se vsi moški umaknili v Velike Lašče k domobranem.

čudno, da je prišel v navado rek: »Laže kot komunist!« Pa staro pravilo: »Kdor laže, ta krade«, ki je vedno resnično.

Bogata nevesta

Pred pustom je bilo, tam nekje v Suki Krajini. Rdeči so skozi vas vozili žito in nekaj glav živine, iz raznih krajev »rekvirirance«. Za to karavano pa godec s harmoniko. Včasih so pred pustom vozili neveste, pa je zraven godec poskočne igral in vrisal. Zato se tudi neka žena ponorčuje, ko vidi to komedijo, rekoč: »Ta nevesta je pa bogata, ko ima toliko voz bale in toliko glav živine.« Komunisti, ne vedo, da jih žena vleče za nos, začno hitro razlagati, da so živino poslali Angleži, žito pa Amerikanci. In ker je ena krava vsled tako dolge poti bila preveč utrujena, so jo morali že ustreliti. So pa res hvale vredni zavezniki, ki našim osvoboditeljem pošiljajo toliko pomoči. Samo malo prehitro se je zvedelo, kje je bilo dotično žito rekvirirano in živina pobrana...

Rdeči med seboj...

V vasi je bil miting. Ta še najbolj drži rdeče tolpe po konci. Govornik poje slavo pesne komunistični vojski in njenim zmagam.

Par ur pozneje: Isti slavnostni govornik se pripravila k sladkemu počitku. V hiši vse tiho. Mislil, da gospodinja že spi, prične s tovarškim debatarati. Med drugim je bilo slišati nekako takole: »Hudiča smo neumni mi komunisti! Samo o zmagam govorimo, pa imamo same poraze. Ljudem lažemo, kako smo napadli domobrancel, pa mi vedno bežimo pred njimi. Ljudem dopovedujemo, koliko domobrancel-deseterje je že pri nas, pa je obratno res, naši vsak dan dezertirajo. Če bo šlo tako naprej, jo bom že jaz popihal k domobranem, saj je že gotovo, da nas hudič jemlje!« Vendar je enkrat resnično povedal!

Kaj bi prinesla OF hišnim posestnikom

Blizu 7000 ljublj. hišnih posestnikov bi ostalo brez strehe

Med pristaši OF-a je tudi vrsta ljubljanskih hišnih posestnikov. Deloma so člani OF-a, deloma jo le podpirajo z denarjem ali pa le z širjenjem govoric, ki prihajajo vedno iz istih dvomljivih virov, pa jim novic željna predvsem gostilniška publika vedno zopet nasleda.

Hišni posestnik ni le oni, kdor ima štirinadstropno palačo, nasprotno je celo v tako velikem mestu kakor je Ljubljana, velika večina hiš majhna in služi posestniku samemu in njegovi rodbini. Od 6.000 hiš, kolikor jih je štela Ljubljana po mestnem statističnem letopisu, je bila več kakor polovica priličnih hiš (3.781), enonadstropnih je bilo 2.122, dvonadstropnih 2.457, trinadstropnih le še 226 (torej le še 3%), štirinadstropnih le še 56 (niti ne 1%). Večjih pa le 23, torej niti pol odstotka. Tri- in večnadstropnih je bilo torej komaj 300, ali manj kot 5%!

In kaj bi čakalo vase te hišne posestnike, če bi zavladal pri nas komunizem?

Vsi bi izgubili svoje hiše, ne glede na to, ali so: trgovci, obrtniki, industrijci, kmetovalci, delavci, železničarji, državni in zasebni nameštenci. Njihove hiše, za katere si je mnogi mali človek odtrgal od ust skozi leta in desetletja, bi postale državna last, v katerih prejšnji lastnik ne bi smel niti stanovati! Takša usoda je doletela v Sovjetski Rusiji vse prejšnje hišne lastnike, pa tudi v baltskih državah, kjer so komunisti po letu 1940 (deloma n. pr. v Litvi) uničili zemljiške knjige, podobno kakor se to sedaj dogaja na Balkanu, kjer strahujejo komunisti.

Danes je v Ljubljani hišnih posestnikov blizu 7000, ki štejejo z rodbinskimi člani blizu 25.000 prebivalcev. Če bi zmagal komunizem, bi bili torej prizadeti predvsem tisoči in tisoči naših gospodarjev šibkejših, a varčnih hišnih posestnikov in njihovih rodbinskih članov. Ali vsi ti mislijo na to, kaj bi jih čakalo?

Polom »Ljubljanske brigade« pri Podpeči

Ljubljana, 22. marca.

O »Ljubljanski brigadi«, v kateri je komunistično vodstvo zbralo »svete« rdeče ljubljanske mladine, nismo slišali od njene zadnjega poraza na Rakitni. Tu so si ljubljanski »vročekrvneži« tako ohladili betice, da se niso prikazali v kakem večjem boju do marca, ko so spet prišli na Rakitno. Na novo se jih je tokrat zbralo okrog 240, sedaj že samih ljubljancov, in še med temi je bila skupina neke druge brigade. Že nekaj dni pred prvim napadom na Podpeč pri Preserju so domobranci zvedeli o njenem premikanju po Rakitni in v trikotu Sv. Ana — Preserje — Kamnik — Jezero. Zato so jih podpeški domobranci že prvo noč med eredo in četrtkom neugodno presenetili.

Komunistični napad se je pričel okrog 11. ponoči. Rdeči so hoteli razstreliti domobranske bunkerje in nato vdreti do podpeške postojanke. Zato so najprej poskusili s topom, nameščenim na hribu Sv. Ane. Topovske granate so res zadele bunker ob mostu, niti malo pa niso zbegale hrabrih podpeških domobrancel, ki so kljub hudemu strojničnemu ognju vztrajali na utrjenih položajih do ranega jutra.

Na mostu v Podpeči je obležala tovarišica Ivanka s prestreljenim vratom, za njo pa še en tovariš, ki jo je hotel rešiti, ko je »juril« do sredine mostu. Že pri prvem napadu na Podpeč, so imeli rdeči velike izgube. S tremi zaplenjenimi vozovi so odpeljali ranjence, ki so jih potem obvezovali pri Spodnji Brezovici.

SPORT

SK Zabjajh sporoča, da je v nedeljo 26. t. m. ob 9 na stadionu Hermes trening tekma s prvim moštvom Hermes. Slednji igralci L. moštva naj bodo ob 8.30 na igrišču: Čemažar Oven, Potočnik, Kurent, Lojze, Sajko Suhodolnik, Forjan, Ovsenik, Remic, Škerjanec, Nabernik, Skorjanc, Zorič. — V soboto na praznik 25. t. m. bo v klubski sobi pri Ražmu, Zabjajh, 3. obvezen sestanek za celokupno L. moštvo ob 10. Ponovno bo prišel v razpravo predlog, naj skrajšamo naslov v štampiljki.

Prireditelj SK Hermes nam je poslal še nekatere dodatke k izvedbi pokrajinskega prvenstva v namiznem tenisu. Poleg skupine »Naraščajnik«, v kateri lahko nastopajo le tekmovalci, ki so rojeni l. 1928 ali pozneje in ki se na seniorskih tekmovalnih sešnih plasirali, bo uvedel »mladinsko skupino« tekmovalcev letnika 1926 in pozneje. V tej skupini lahko nastopijo vsi tekmovalci teh letnikov ne glede na dosežene uspehe. Prijavnina je 10 lir, nagrade so štiri. Moštva bodo tekmovala po sistemu na tri igralce s tem, da je zmagovalce ono moštvo, ki prvo doseže pet točk. Nagrade se zvišajo od dveh na tri plakete. Lepe nagrade, ki jih bodo prejeli zmagovalci, so razstavljene v trgovini Rojina nasproti Daj-Dama. Zmagovalci treh skupin, bodo prejeli tri pokale in sicer g. prezidenta, g. gen. tajnika mestne občine in tvrdke Eberle. Zanimanje za turnir je veliko in pričakovati je velikega odziva s strani tekmovalcev in občinstva. Vstopnina k prireditvi je 3 lire, za dijake 2 lire.

Novo mesto

Komunistična nekulturnost. Sledove komunistične nekulturnosti vidimo lahko še danes. Kdor tega ne verjame, naj se potrdi v novomeško javno stranišče. Tja so hodili, oziroma hodijo še danes čakati novomeški komunisti svoja gesla. Videti je toliko pisav, da že skoraj ni moglo biti v mestu brez komunistov. Res komunistična gesla ne spadajo drugam, kakor — v stranišče. Zato se tudi ljudem nič čudnega ne zdi.

Rdeči mobilizirajo za domobrancel. Komunisti so pa res sila iznajdljivi ljudje. Ker niso vsi pozivi za mobilizacijo prinesli zaželenega uspeha, so naročili gospodom duhovnikom, da morajo na prižnici prebrati »Zadnji poziv« za odhod v gozd. Na tem pozivu so v svojem zmagovalstvu, ker je bilo že tolikokrat v svet javljeno, da je trdnjava Novo mesto že »padla«, nekje v stari zapuščini našli žig: »Komanda mesta Novo mesto. Mobiliziranci naj se torej javijo Komandi mesta Novo mesto. In res! Dan za dnem so javljajo prisilni mobiliziranci v Novem mestu, pa ne na rdeči, temveč domobranci komandi. Komuni-

Se bolj krvave glave so rdečkarji odnesli pri drugem napadu na Podpeč pri Preserju v noči od 17. na 18. marec. Takrat so se poskušali prebiti čez Ljubljano, a so se v njej le ekopali. Ob Ljubljani je obležal Goljuf Ludovik, progovni delavec iz Novega mesta, in Bukovec Anton iz Petrine pri Fari na Kočevskem.

Rdeči so vztrajali le do 5. jutraj, ko so se zaradi nočnega domobranskega pritiska morali umakniti iz Podpeči. Tovaršice, ki so vdrle skozi okno k Zalarjevemu v plesale, so imele le toliko časa, da so se lahko še ekobacale skozi okno in ucvrle s tovariši preko hribov.

V soboto jutraj se je pričelo obkoljevanje razpršenih krdel. Napadali so jih iz borovniške in ljubljanske strani, najbolj vneto pa iz podpeške. Po dosedanjih poročilih so našli v trikotu Podpeč — Preserje — Kamnik — Jezero 113 tolovajskih trupel.

V spopadih in na begu se je predalo večje število tolovajev, med njimi tudi nekaj prisilnih mobilizirancev.

Pri zasledovanju se je do sedaj predalo 32 tolovajev, med njimi tudi nekaj prisilnih mobilizirancev. Deset so jih ujeli Borovničani, ostali pa so bili ujeli pri Podpeči.

Kjer so v zaklonišču dimniška vrata, jih je treba zamazati z ilovico, da ne pride zaradi zračnega pritiska v zaklonišče dim, saj itd.

Iz Trsta

Skrivnosten dogodek. V torkovi številki smo poročali, da je bil zdravnik Rdečega križa dr. Okorn klican na postajo javne varnosti na Dalmatinskem trgu, kjer je moral nuditi prvo pomoč 31 letnemu Francu Merzku, ki je bil ustreljen v ledja. »Adria Zeitung« od 21. t. m. poroča pod zgornjim naslovom o istem dogodku, samo še dostavlja, da je bil ranjenec zvezan. Nemški list tudi dodaja, da so povezovalce o misterioznem dogodku v teku.

Dve nesreči s strelivom. Nedorasla mladež je pri najdbi streliva skrajno neprevidna in lahkomiselna. Skoraj vsak dan prinese kako nesrečo. V nedeljo, 19. t. m., je neka deklica staknila neke nerazpoznane granato. Prišla se je z njo igrati: nenadoma je sledila eksplozija in sta bila od drobecev ranjena dva fantiča, ki so ju morali prenesti v bolnišnico. — V bližini Materije je bil 11 letni deček zaradi razstrelbe ročno bombe zelo težko ranjen.

Tihotapstvo s kožuhovino. Na Reki so bile prijete tri osebe, ki so dospale iz Trsta. Policija jih je osumila, ker so nosile težak kožev in se čudno obnašale. Sum je bil opravičen. V koževu je bilo 6 kož srebrne lisice, ki jih je eden izmed trojice — neki trgovec iz Vidma — kupil za 60.000 lir. Tudi ženska, ki je kožo prodala, je bila aretirana. Preiskava in zaslišanje sta dognala, da se je policiji posrečilo odkriti nevarno tihotapsko družbo. Videmski trgovec je bil pri prejšnjih kupčijah iztihotapil za 200.000 lir kožuhovine.

Srebrna poroka. V nedeljo sta zakonca Angela in Viktor Sancin iz Skednja prejela blagoslov ob priliki svoje srebrne poroke v cerkvi sv. Lovrenca. Josip Sancin je bil dolga leta uslužben pri plovni družbi Gerolimič in je potoval po mnogih morjih, njegova zvesta družica pa je v krogu svojih nečakov in vnukov preživljala mesece in leta, ko je bil mož na potovanjih. Zadnja leta pa je ostajal doma in je zdaj slavil svojo srebrno poroko v krogu cele družine.

stična komanda mesta Novo mesto pa se točasno nahaja na Jegleniku pri Dolžu. Vo javljamo tistim Novomeščanom, ki so s svojim srem še vedno pri komunistih, in želimo, da se jim grede tja javiti, ker oni ne morejo v Novo mesto. Saj še vedno velja geslo: Svoji k svojim!

Ali ste že podpisali vsenarodno protikomunistično spomenico?

Izraelove mreže nad svetom

Posebno poglavje je bilo pozivanje priči. Judje so smeli navleči svoje priče iz vsega sveta: bivšega ruskega ministra Miljukova, Juda Nikolajevskega, dr. Slioberga iz Pariza, dr. Farbsteina in dr. Weizmanna iz Londona, nadrabina dr. Ehrenpreisa iz Stockholma itd. Tudi obtožena stranka je predlagala odlične priče kot: prezidenta Markova, sina generala Račkovskega Andreja, generala Nečvolodova, princa Gorčakova itd. Predlagane priče bi bile za objektivno sodišče izrednega pomena, ker so mnoge teh očitalo izpovedim judovskih priči lažnivost.

Profjudovska priča Bursve je izpovedal pred sodiščem, da je govoril nekoč z ruskim generalom Golovčevim v Parizu osebo in ča mu je ta omenil o potvorbi protokolov. Takoj se je oglašil general Golovčev javno v časopisju proti tem trditvam z najostrejšimi demantiji!

Sodni predstojnik je dovolil izvedenco Fleischhauerju povabilo navedenih priči, kar je spadalo k normalnemu sodnemu postopku. Toda judovsko časopisje je vedelo o tem več kot

sam sodnik. Dne 25. februarja 1934 je že objavil časopis Jewish Daily Post v Londonu, da se ne bodo več vabile druge priče. Časopisje je tečaj vedelo več kot sodnik, ki bi moral edini o tem odločiti. Šele 28. februarja je vpisal sodnik v akt tozadevno uradno pripombo in šele mesec pozneje, 26. marca, je zvedel za to izvedenec Fleischhauer iz sodniškega obvestila.

Da se izsili zaslišanje arzijskih prič, je bila podana dne 16. aprila kazenska ovdaba proti 10 profjudovskim pričam zaradi krivega pričevanja. Zgodilo se je nekaj neverjetnega: kazenska ovdaba zaradi krivega pričevanja je bila zavrnjena, ker so priče izkazale samo subjektivno mnenje.

Značilno je tudi, kako se je vodil sejni zapisnik pri razpravi v oktobru leta 1934. Sodnik je prepustil vodenje zapisnika tožiteljem, tedaj Judom, ki so si pritegnili glava stenograf. S strani sodišča se tedaj sploh ni vodil zapisnik. Kar so si tožili napisali, se je skrivalo obtoženci ter spravljalo pri judovskem advokatu Leuschitzu. Po srečnem naključju je prišel prepis v

arijske roke in temu naključju se je zahvaliti, da je mogel Fleischhauer sploh zavzeti stališče nasproti judovskim pričam.

Kot prepričevalen dokaz, da so protokoli potvorba »zlobnih arijceve«, se je posluževal sodnik besedi neke Radzewillove, ki je bila kot zločinka že večkrat kaznovana. Nekeč je bila zaprta zaradi ponarejanja čeka. Ta je v letu 1921 pisala v nekem amerikan-skem judovskem časopisu, da je sionske protokole sestavil šef ruske tajne policije v Parizu general Račkovski z namenom, da se našču-je car proti Judom. Uradnik Golovin-ski ji je izvod usodnih protokolov pokazal po japonski vojni v letu 1905, in sicer v Parizu kot službovajoči uradnik generala Račkovskega. Bilo je lahko dokazati to laž Radzewillove. Golovin-ski ni bil že od leta 1900 naprej v Parizu, in general Račkovski tudi ne več od leta 1902. Spravljen v zadrego po tej ugotovitvi je trdil »nevturalne« izvedenec Loosli, da je hotela napisati Radzewillova 1894 namesto 1904, toda Fleischhauer ga je zavrnil, da je Radzewillova izrecno napisala »po japonski vojni«, ki je bila leta 1904. Izkazalo se je, da je večkrat predkaznovana Radzewillova lagala, ne pa da je general Račkovski ponarejal.

Kljub izpovedim prič, da je bil Herzl v posesti protokolov in da je

Ginzberg njih avtor, kljub priznanju krščenega rabija Efrona, da je imel protokole v rokah, kljub jasnemu predočevanju Fleischhauerja in odvetnika Rucfa, da je Račzewillova lagala, je odločil bernski sodnik Mayer: »Račkovski je falsificiral, torej so protokoli falsifikat.«

Pri takem postopanju sodišča se človek ne more ubraniti mnenja, da je sodnik Walter Mayer izrekel sodbo, kot mu je bila že davno naročena od stranke in njenih mogočnih zaščitnikov. Seveda se je nad tem radoval ves judovski tisk. In vendar ni imel povoda, da bi se radoval. Onega, ki je »ponarejal«, niso mogli Judje pokazati. Obtožena stranka pa je mogla navesti najtežje obremenilne dokaze za pristnost protokolov. (Kdor se za stvar zanima podrobneje, naj čita tozadevno knjigo Fleischhauerja, Bodungverlag, Ehrfurt.)

Kot omenjeno, niso imeli Judje vzroka, da bi se veselili. Kajti učinek procesa je bil kljub razsodbi za Jude nepopoljen. Mnoge je vzdramil prav ta proces ter jih vzpodbudil, da so začeli proučevati judovska vprašanja. Svet je zvedel predvsem, da je bernsko sodišče obsodilo arijske priče. Loosli je postal nemogoč.

Gaston Ritter navaja v svoji knjigi (Das Judentum und die Schatten des Antichrist, III. izd. 1938, Moser, Graz)

še nekaj zanimivih stvari iz sodnega mnenja Fleischhauerja: dr. Teodor Herzl je za one, ki hočejo objaviti njegove spomine, dal navodilo, da se ne smejo objavljati tajni recepti za vladanje. »Kacar me več ne bo, naj se naredijo izvlečki iz navodil za vladanje in shranijo v tajnem arhivu. Samo dož in kancler jih smeta čitati.« Imajo tedaj svoj tajni arhiv? Nimajo tudi že svojega regenta, doža in državnega kanclerja? Ali že obstoja nevidna judovska država, kot se omenja v sionskih protokolih? Ti tajni recepti za vladanje bi mogli biti — protokoli sami.

Fleischhauer in baron Engelhart, vodja instituta za proučevanje judovskega vprašanja, sta dovoljno proučila celo vprašanje in protokole. Ti protokoli so smernice, ki so bile prečitane izbranimu krogu Judov leta 1897. Protokoli so samo nekaka predelava Jolijevega dela iz leta 1864.

Glede bernskega procesa dodajamo omenjeni pisec še sledeče: »Dne 1. novembra 1937 je apelacijsko sodišče v Bernu razveljavilo razsodbo prejšnjega sodnika Mayerja, ker ta ni postopal dovolj nepristransko in ker se ne more smatrati Loosli kot izvedenec, Blümpitz kot objektivni in nepristranski. S to razsodbo prizivne instance se jo sesula judovska papirna stavba, zgrajena v tako zvanem »bernskem procesu«.

V soboto, 25. t. m., na Marijina praznik »Slovenec« ne bo izšel. Pač pa nato v petek, 24. t. m., v večjem obsegu. Vljudno prosimo cenjene oglaševalce, da nam zaupajo naročila za oglase najkasneje v petek, 24. t. m., do 10 dopoldne.

Uprava »Slovenca«.

Kundmachungen der Ernährungsanstalt

Wir bringen in Erinnerung:

1. Rind- und Kalbfleisch gehören unter die bezugsbeschränkten Lebensmittel und dürfen deswegen in Gaststättenbetrieben nur gegen Abschnitte von Lebensmittelpunkten und zwar nur an Samstagen und Sonntagen abgegeben werden dürfen.
2. Die Provinzialernährungsanstalt wird jede Woche laufend die an einzelne Person auffallenden Fleischmengen mit der Angabe der für die Fleischabgabe in betreffender Woche bestimmten Abschnitte der Lebensmittelpunkte bekannt geben.
3. Die in betreffender Woche nicht aus-

genutzten Abschnitte sind als verfallen zu betrachten und dürfen in nachfolgenden Wochen nicht ausgenutzt werden.

4. Andere Fleischsorten dürfen nur an Tagen verkauft werden, welche in der Verordnung über die Einführung der einheitlichen Mahlzeit in den Gastgewerben und der Regelung des Verkaufes und Verbrauches vom 5. März 1942 Verordn. Bl. No. 79/119 angeführt sind.

5. Die Provinzialernährungsanstalt wird hinsichtlich der Einhaltung dieser Vorschriften strenge Aufsicht ausüben und werden Zuwiderhandelnde strengstens bestraft werden.

Obvestila Prehranjevalnega zavoda v Ljubljani

Spominjamo vas na sledeče:

1. Goveje in teleče meso spada med racionalizirana živila, zato se sme prodajati v gostinskih obratih le proti odrezkom živilskih nakaznic, in sicer samo ob sobotah in nedeljah.
2. Pokrajinski prehranjevalni zavod bo vsak teden sproti objavil količino posamezni osebi pripadajočega mesa ob navedbi odrezkov živilskih nakaznic, proti katerim se oddaja meso v določenem tednu.
3. V določenem tednu neizrabljeni odrezki

zapadejo in se v naslednjih tednih ne smejo izkoristiti.

4. Druge vrste mesa se smejo prodajati samo ob dnehi, ki jih določa naredba o uvedbi enotnega obeda v gostinskih obratih in ureditvi prodaje in potrošnje mesa z dne 5. marca 1942, Sl. l. št. 79-19.

5. Pokrajinski prehranjevalni zavod bo vsak teden sproti objavil količino posamezni osebi pripadajočega mesa ob navedbi odrezkov živilskih nakaznic, proti katerim se oddaja meso v določenem tednu.

6. V določenem tednu neizrabljeni odrezki

Še je čas za spreobrnitev

Oblastvo, ki skrbi za to, da se zatira verižništvo, nam je poslalo naslednji opomin vsem, ki se jih stvar tiče:

Cetrlet leta je že preteklo, odkar ste žitili naš dobronameren opomin pod naslovom »Tudi črni borzi bije donajstava ura«. Zares nismo pričakovali, da ne bodo naše očelovske besede ne ostale brez odmeva, celo posmehovali so se nam, kakor da bi pripovedovali pri stalnem omizju plehke dovitipe in ne bi stali sredi zagrižene borbe za boljšo bodočnost človeštva.

Da ostanemo pri naši prispodobi, moramo žal priznati, da živi mnogo ljubljancem še vedno po zgledu nesrečnih tovarišev potopljenega mesta Vrbe. Mar zares nečete upovediti, da nismo zapisali naših dobromisljenih besed za ljudsko zabavo. V zadnjih dneh pa doživljajo že nekateri prav na svoji lastni koži bridko resničnost le-teh, mnogi drugi jim pa bodo še sledili. Od sodčkove pipe že kaplja! Zagotavljamo pa vas, da bomo to pipo, če bo treba, ne le popsem odprli, da tudi izdrli jo bomo. Volenti non fit iniuria! (Kar ste iskali, to imate!)

Sedaj je konec naše nad polletne potrpežljivosti. Nikarite ne mislite, da je bila ta le jasno znamenje naše slabosti, odnosno naše nemoči: potrpežljivost je bila le znamenje našega dobrega srca. Tudi dober oče ne seže takoj za ogledalo po brezokno, temveč opazuje svojega ljubljence in mu zlepa

prigovarja. Tako tudi mi vam, naši ljubi ljubljanci — črnoborzičanci. Opustite vaše umazane posle, dovolj je že težkih pregrah, prepolni so že vaši žepi smrdljivih zaslužkov! Zaključite čimprej vaše temno knjigovodstvo in nikar ne dopustite, da ga bomo morali zaključevati mi! Resnično vam povemo, hudo slabo boste odrezali.

Na deželi grabite po nedovoljenih cenah skupaj mleko in zavajate kmeta pri obojni oddaji mleka na krivo pot, v mestu pa nimajo dojenčki njihove edine hrane dovolj, postajajo rahlični in umirajo, zato da si prilastijo zanje namenjeno mleko presli požeruh s pritihoapljenim denarjem. Če že kje, drži v tem primeru v polni meri slovensko opozorilo: »Ne peči kozlička o mleku njegove lastne matere!« Kdor ne spoštuje božjih zapovedi, ga kmalu zgrabi tudi maščevalna roka oblastov.

Nihče naj ne poreče svojih kosmatih pesti: Tako pač moramo delati, da ovi ne pomirajo od lakote. Zdar smo pa zamenjali naše vloge: Mi smo poslušalci, vi nam pa pripovedujete hudo ponosnečne dovitipe. Eno si pa za vselej zapomnite: nismo ne gluhi, ne slepi! Se je čas za spreobrnitev, jutri bo nemara že prepozno. Pa še eno vam povemo na uho: vaših kaznovanih someščanov še ni dosegla ova teža razsrje ne pesti, kakor bi utegnil kdo misliti, temveč je bila to še vedno očelovska bojačjoča dlan.

Novi grobovi

Generalmajor Camillo Righetti

Na Dunaju je pobrala pljučnico upokojena generalnega majorja Kamila Righettija v starosti 70 let, ki ga lahko štejemo med svoje rojake, saj je od leta 1893 do leta 1939 živel med nami ter se popolnoma udomačil.

Rajni se je poročil z baronico Julijo Codelli, ki mu je v srednjem zakonu rodila edinko Silvijo, sedanjega soproga tajnika pokrajinskega predsednika, fregatnega kapetana Reneja Podhorskega. Leta 1918 upokojen, se je preselil na Codellijev grad Višnja pri Višnji gori. Generalmajor Righetti je absolutiral tudi umetniško šolo ter je bil odlični akvarelist ter tudi za našo umetnost važen umetnik-pokrajinar. Žal je mnogo njegovih del zgorelo lani meseca novembra, ko so grad Višnjo izropali in požgali tolovaji. Že leta 1939 se je preselil na Dunaj, kjer je razen gospe vdove zapustil še dve sesteri, v naših krajih pa obilo sorodstva in prav mnogo pravih prijateljev.

Velikemu prijatelju našega naroda in domovine časten spomin, njegovemu sorodstvu pa naše iskreno sožalje!

† **Františka Bugar.** V Ribnici je za vedno zatisnila oči gospa Františka Bugar. Blago mater so pokopali v Ribnici 17. marca. Sv. maša zadušnica bo v petek 24. t. m. ob 7. v frančiškanski cerkvi.

† **Milan Kenda.** Po hudi bolezni je v Ljubljani izdihnil bančni uradnik v pokopju g. Milana Kenda. Pokopali ga bodo v petek ob 2 popoldne iz kapele sv. Jožefa na Zalah.

Naj rajnim sveti večna luč, njihovim dragim naše iskreno sožalje!

Zgodovinski paberki

23. sušca:

L. 1754 se je rodil v Zagorici, majhni vasi moravške župnije Jurij Vega. Prvotno se je pisal Veba in njegovega rojstnemu domu se danes pravijo »pri Vehovcu«. Mladi Jurij je študiral v Ljubljani, kjer se je baval zlasti z matematično znanostjo s tolikim uspehom, da je bil že 1775. leta imenovan za državnega navigacijskega inženirja. Ta posel pa mu ni posebno ugajal. Leta 1780. jo je potegnil k vojakom, kjer je kmalu postal učitelj matematike v topničarski šoli. Za vojne s Turki je šel z generalom Lavdom pred Belgrad, kjer je v dejavnih pokazal, kako mojstrsko zna voditi topništvo, s čimer je mnogo pripomogel do slavne zmage nad Turki. Kot major bombardirske čete je prišel 1792. leta na bojišče ob Renu, kjer je kljub vojnim viharjem dovršil celo vrsto znamenitih matematičnih spisov, in se

Harmonike

»SCANDALI«

Edini zastopnik s skladiščem je

Vittorio Rossoni

Trieste — Via Imbriani 8.

Za današnji dan

Koledar

Cetrtek, 23. sušca: Jožef Oriol, spoznavalec; Pelagija, mučenica; Oton, škof; Nikon, mučenec.

Petek, 24. sušca: Gabriel, nadangel; Simon, otrok; Latin, škof.

Lunina sprememba: 24. sušca mlaj ob 12.38. Herschel napoveduje dež.

Dramsko gledališče

»Lepa Vida«. Red Prvi. Ob 18.

Operno gledališče

»Melodije arca«. Izen. Ob 18.

Kino Matica

»Zadova. dr. Crippen«, ob 15, 17 in 19.

Kino Union

»Ne govori mi o ljubezni«, ob 16 in 19.15.

Kino Sloga

»Noč brez slovesa«, ob 15, 17 in 19.

Lekarniška služba

Nočno dežurno službo imajo lekarnarji: dr. Kmet, Bleiweisova cesta 43; mr. Trnkozy ded., Mestni trg 4. in mr. Ustar, Selenburgova ulica 7.

Dramsko gledališče

Cetrtek, 23. marca, ob 18: »Lepa Vida«. Premiera. Red I.

Petek, 24. marca: Zaprto.

Danas ob 18 bo v Drami premiera **Canarjeve »Lepa Vida«**. S tem delom se bo Drama oddaljila spominu 25 letnice smrti pisatelja Lepa Vida — Šaričeva, njena mati — Kraljeva, Poljanec — Jan. Mrva — Debevec, Dioniz — Bitenc, Damjan — M. Skrbinek, Dolinar — Gregorin, Milena — Ukmar Boltarjeva, zdravnik — Cesar, student — Stariš, Rožker C. Debevec, scena A. Gerlovičeva, kostumi Dagmar Kačerjeve (prvič).

Operno gledališče

Cetrtek, 23. marca, ob 18: »Melodije arca«. Izen. Cene od 40 lir navzdol.

Petek, 24. marca: Zaprto.

Francoska Akademija je nagradila roman **Pierre L'Ermite** s **»VELIKA PRIJATELJICA«**

ki je sedaj izšel v slovenskem prevodu (»Naša knjiga«). Velika umetnina o borbi za rodno groblje in o ljubezni do plemenitega dekleta. Eleganta oprema. Cena 85 lir. LJUBSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI, Pred škofijo št. 5, Miklošičeva cesta št. 5.

Vsakanja Ljubljana po kronistovih zapisnikih

Zanimanje za čebulček

Zivilski trg kaže navadno sliko. Pretekli teden se je posrečilo najprej trem ljubljanskim trgovcem z zelenjavo na debelo in nato še tvevalci Cerar dobili s primernimi težavami 2 vagona cvetočih iz toskanske pokrajine, zlasti iz okolice Pise. Bila je mahoma prodana. Sedaj je trg brez zelenjave. Tu in tam pride kaj zelenega na trg. V sredo je neka ženska prinesla košaro regrata, ki je bil hitro pokupljen. Napredaj je bilo veliko zdrave čebule poleg velikih reš česna. V zgodnjem koncu trga prodajajo branjeve hren, ki je deloma že precej osušen. Svežega je bolj malo, saj gospodinje hrena pri kuhi veliko ne rabijo.

Okoli semenarje ob semenišču je vedno bolj živahno. Pojavilo se je veliko povpraševanje po čebulčku, ki ga na trgu primanjkuje ali bolje rečeno, da ga sploh ni na prodaj. Poznavalci tržnih prilik so mnenja, da je čebulčka domačega pridelka v ljubljanski pokrajini, posebno v severozapadnem delu okoli Posavja prav dovolj v zalogi in tudi na prodaj. Mnogi izražajo upanje, da se bo Prevođu, ki skrbno organizira vso prehrano Ljubljane in preskrbo mesta z vsemi potrebščinami, naposled posrečilo dobiti na trg zadostne množine čebulčka, ki ga že sedaj mnogi rabijo za saditev.

Razne nesreče in poškodbe

Na Celovški cesti št. 68 stanujoči železniški sprovednik v pok., 77 letni Jurij Ušan je bil na Celovški cesti povožen od neznanega voznika. Dobil je poškodbe po glavi, nogah in rokah. Prepeljal je bil v splošno bolnišnico. — Tramvaj je podrl 33 letno delavčevno ženo Marijo Poljančev. Dobila je hude notranje poškodbe in podplutbe po telesu. — Zlatko

Nove skladbe

Silvester Mihelič: Danica svetila. — Ves svet se danes radosti. Dve pesmi za mešan zbor. Obe skladbi sta v izrazu krepki, melodično iznajdljivi in naravno tekoči, harmonično zmerni in za izvajanje ne pretežki. V prvem delu sta obe homofono zasnovani, v drugem delu se pa glasovno samostojno razgibljeta. Zlasti druga prinaša na tem mestu značilne imitacije, ki se naravno stopnjujejo do mogočnega konca. Obe pesmi za bližnje praznike priporočamo v izvajanje. M. T.

Oddajniška skulptura »Jadranski primorje«

RADIO LJUBLJANA

Dnevni spored za 23. marec:

7 Poročila v nemščini — 7.30 Jutranji pozdrav: vmes: 7.30 Poročila v slovenščini — 9 Poročila v nemščini — 9.10 Koračnica, napoved sporeda v nemščini in slovenščini, nato koračnica — 12 Opoldanski koncert — 12.30 Poročila v nemščini in slovenščini — 12.45 Veseli zvoki za premo — 14 Poročila v nemščini — 14.10 Vsakemu nekaj, saj tak je dandanašnji dan — 17 Poročila v nemščini in slovenščini — 17.15 Dobra volja v duru in molu — 18.45 Narodopisna ura, dr. Franc Kotnik: Presnec — 19 Koncert čeliste Sedlbauerja — 19.30 Poročila v slovenščini, napoved sporeda — 19.45 Glasbena medigra — 20 Poročila v nemščini — 20.10 Vsakemu svoje radio zapoje — 21.15 Slovensko glasbo izvaja radijski orkester pod vodstvom dirigenta D. M. Siljanca — 22 Poročila v nemščini — 22.10 Vse ploše in poje, sodeluje plezni orkester Dušana Pravorška in sopranistka Janja Baukart-Stro.

Izplačevanje prispevkov po pokrajinskem vojaškem uradu

Vojaški urad Pokrajinske uprave (Poljanska cesta 3) bo izplačeval pripadajoče pristojbine strankam po naslednjem redu:

- a) začasno pokojnino za april 1944 aktivnim članikom, vojaškim uradnikom, podčastnikom in preživlino svojem aktivnih vojni ujetnikov: od 5. aprila naprej;
- b) preživlino za marec 1944 svojem vojni ujetnikov rezervne vojske in sicer: 25 do 28. marca za upravičence iz mesta Ljubljane, 29. do 31. marca za upravičence izven mesta Ljubljane;
- c) podpore za marec 1944 svojem civilnih internirancev in to: 3. do 5. aprila za upravičence iz mesta Ljubljane, 6. do 8. aprila za upravičence izven mesta Ljubljane;
- d) 11. do 15. aprila za zamudnike.

Do 8. aprila bo izplačevanje preko čega dne. Informacije za nove preživnine oziroma podpore se tačas strankam ne bodo dajale, temveč šele po 11. aprilu.

Upravičenci se morajo izkazati:

1. z osebno izkaznico;
2. a pošto svojega člana iz vojnega ujetništva oziroma internacije, pisano po decembru 1943; ako tega nimajo, potem potrdilo hišnega lastnika (upravitelja), potrjeno od rajonske policijske stražnice (potrdilo občinskega urada za one izven Ljubljane), da se dotični član družine še ni vrnil domov;
3. a pismenim potrdilom dotičnega upravičence, ako je osebno zadržan ali ne more iz drugih vzrokov priti po pristojbino.

Družinam interniranih, priprtih ali konfiriranih razvrščenih ali nerazvrščenih uslužbencev od osebja jugoslovanske države in drugih javnih in pomožnih in kakor koli pod državno nadzorstvo postavljenih ustanov pripada od 1. oktobra 1943 polovica temeljnih prejemkov družinskega poglavarja: to isto velja za priložnostne delavce (dinarje, občasne in terminske, pavšalne in pogodbenne), ako so bili zaposleni pri državi ali javni ustanovi zadržani ali v presledkih vsaj 6 mesecev. — Takim osebam ne pripada nobena podpora pri tukašnjem uradu.

Pokrajinski vojaški urad.

Osebnosti

V imenik odvratnikov s sedežem v Ljubljani, Frančiškanska ul. 10, je bil vpisan g. Rudolf Zorc, odvratnik iz Ljubljane.

Poizvedovanja

Dotični gospod, ki je pozabil v soboto svečer par rokavice v trgovini Šiligoj, naj se zgasi v trgovini.

Frančiškanski oder

Sobota, 25. marca, in nedelja, 26. marca: »Snežulčica«, pravljica v 7 slikah. Priloga materinskega dne.

Poročilo tolovajskega »glavnega stana« v besedi in sliki

»Za blagor očetnjave« skrbi v Novem mestu vsak dan sproti za domobranske novice, pri čemer ne zanemara načelnih besed. So pa tudi med njegovimi so-trudniki šaljivci, ki znajo izvrstno zafrkavati takoleenovano šepetajočo propagando sicer že redkih OF-arskih simpatizerjev v Novem mestu in okolici. Ta propaganda ve povedati čudovite zgodbe o tolovajskih zmagah. O teh zmagah vedo marsikaj tudi nekateri ljubljanci prav iz — prvega vira. Da bodo vedeli taki ljubljanski kalini povedati še kaj novega, jim prinašamo uradno vojaško poročilo banditskega glavnega stana, ki ga je Novomeščan že datiral s pustnim torkom. V Novem mestu namreč takih in podobnih rac nihče več ne verjame. Na žalost v Ljubljani ni tako in bi podobne novice še mnogi kar verjeli in tudi z vso vnmemo širili. Pa bo že boljše!

Pod neko osvobojeno bukvijo
pustni tork 1944.

Naše prednje čete so dosegle spet legendarne uspehe: v eni noči so ujele dve domobranski diviziji in eno celo oklepno armijo na eno samo mišnico. Sovražna podmornica, ki se je drznila v naše vode, je naša patrulja ujela na trnek. Na spretno razpostavljene limanice sta se ujela dva sovražna bombnika. Pri uničenju našega glavnega logorja a strani sovražnega letalstva je bilo uničenih okoli 2 milijona sovražnikov (to naša že ne bodo več grizle). Naša borba proti prasičim in kuram na osvobojenem ozemlju dobro napreduje. Ta sovražnik bo kmalu iztrebljen. Naš maršal Tito je oddal rekvizitlje vseh naramnic za izdelavo minometov na gumi, ker se je oddelil posmeti sovražniško taktiko elastične borbe. Naše izgube so malenkostne in se krijejo s prirastkom, posebno, ker sta za oskrbo na tem področju dodeljeni vsaki brigadi po dve tableti. Ta energični ukrep je bil potreben zato, ker se je pred kratkim pripetil vesel dogodek kar sredi boja in je bil ta zaradi tega močno oviran. Eden od borcev je namreč popustil puško, naložil srečno družinico v samokolnico in vso skupaj zapeljal v naslednje. S tem je omogočil sovražniku prebitje — naše fronte.

Stab II. bataljona je enoči utopil v balonu žganja svoj obup.

Smrti alkoholizma —
osvoboda ljubljani!

Sreča te išče - s slovensko knjigo!

Ob knjižni tomboli Zimske pomoči

SLOVENEK

23. marca 1944

12. ČETRTKOVA STRAN

Narte Velikonja in njegove anekdote.

Predsednik Zimske pomoči svetnik Narte Velikonja, znani slovenski pisatelj, je zamislil novo atrakcijo v okviru Zimske pomoči, ki pomeni poleg velikega dobrotelne dela tudi izredno kulturno dejanje: v teh časih, ko so ljudje potrebni slovenskega branja, še posebej dobrega branja in likovno umetnostne vzgoje, je zamislil Knjižno tombolo. Ta naj nudi možnost vsakemu, od sreče izbranemu človeku, dobiti v roke lepo knjigo slovenskega pisatelja ali slikarja. Lepa zamisel, ki je vredna vse podpore javnosti! Določil je zato odbor, ki je sestavljen iz pisateljev, ki so se na knjižnem trgu in ki imajo ceno. In tu so zbiratelji našli na velike težave: na knjižnem trgu je še prav malo slovenskih knjig v toliko izvodih, kolikor jih potrebuje tombola, postavljena na tako široko vsenarodno podlago. Kociprov Goricanec na primer, ki bi gotovo prišel

Jurčič-Santel: Cvet in sad

Zadnjič smo že govorili o ljubezni, s katero g. prof. Saša Santel ilustrira Jurčičeve kmečke in grajske povesti z Dolenjskega »Cvet in sad«. Omenili smo tudi, kako jo je prof. France Jesenovec jezikovno očistil za današnji čas. Danes povemo, da je napisal lep esej kot uvod v izdajo Zimske pomoči znani esejist in kulturni urednik »Jutra« Božidar Borko. V tem eseju je izredno tenkočutno analiziral umetniške in snovne sestavine Jurčičevega romana ter ga ocenjuje — ne z literarno zgodovinskega stališča, temveč — kar je važnejše — s stališča sodobnega estetskega uživalca literarnih del. In tu vidimo, da je povest še danes sprejemljiva, čeprav nosi v marsičem pomankljivosti prejšnjih dob in pridih zastarelosti, kar pa ima danes tudi še neko romantično draž. Predvsem pa bo roman imel veliko ceno kot ilustrativno delo prof. Santla, ki je kot ilustrator dal svoje najboljše stvari. »Rožmarinko«, eno izrazitih Jurčičevih kmečkih tipov, smo prinesli zadnjič v njeni prvi zasnovi: kdor pa je videl že izdelane podobe, bo občutil, kako blizu Jurčičevemu času je

prvenstveno v poštev pri izbori, je v celoti razprodan, kar je golovo svojiski uspeh mladega pisatelja! Razprodaji se bliža celo Simičevo Prebujenje, ki je izšlo leto pozneje. Tako je bilo mogoče izbrati za dodatne knjige le nekaj bolj poznanih del, kakor so n. pr. Velikonjeva zbirka »Otroci«, Mlakarjevi »Spomini«, Jenkove »Zbrane pesmi«, Podlimbarskega roman »Gospodin Franjo«, Matičičeva notranjsko povest »Petriška«, Meškove »Tih večeri in Mir božje« itd., da imenujem samo nekaj najvažnejših. Zato je odbor sklenil, da za to priliko izda sam v svoji založbi sedem novih knjig ter jih da opremiti slovenskim likovnim umetnikom, tako da bo tombola imela izredno kulturni zgodovinski pomen, še posebej pa velik bibliofilski pomen, kajti izdane bodo večinoma samo v nakladi, ki je potrebna za tombolo ter z izredno oznako, da v letu 1944 za Zimsko pomoč.

S knjigami hoče proslaviti take kulturne obletnice v našem narodu, kakor so: stoletnica Jurčičevega in Gregorčičevega rojstva, sedemdesetletnica Ksaverja Meška in Skapskega Julčka, šestdesetletnica Ivana Preglja ter smrt domobranca pesnika Balantiča. Poleg tega pa hoče pokazati tudi reprezentante kulturnega dela po letu 1911 med nami z Zbornikom Zimske pomoči 1944. Vse knjige, nove, bibliofilske in bibliofilske prirejene, pa bodo ilustrirali taki slovenski ilustratorji in umetniki kakor so: Santel, Birola, Podrekar, Debenjak, Pregelj, Perko in Tršar: stara in nova imena, ki predstavljajo poseben mik in radovednost.

In te knjige, ki bodo stopile s Knjižno tombolo Zimske pomoči po Veliki noči na slovenski knjižni trg, toda tisti trg, na katerem se ne bo kupovalo z gotovim denarjem, temveč s srečanimi, si bomo danes malo podrobneje ogledali, da bomo spoznali njihovo ceno, ter se prepričali, da je vredno seči »v vrečo po srečote«

vo, potop in golobico miru, pa tudi Gregorčiča na mrtvaškem odru. To so ilustracije k tekstu. Toda tekst sam na drugi strani bo istotako obdan s posebnimi vi-

Lojze Perko in Gregorčičeva »Oljka«.

njetami — oljčno vejico, pod katero je nanizal risar še celo vrsto prizorov iz svetega pisma, začeniš z vzhodom Jezusovim v Jeruzalem. Knjižica bo imela tako 30 risb ter bo veličastna in lepa oddolžitve naroda Gregorčiču za stoletnico. Prav lepo pa je Gregorčiča doživljanje pod goriški rojak pesnik dr. Joža Lovrenčič v uvodnem eseju, v katerem na leposlovni način prikazuje Gregorčičovo življenje v zvezi z oljko. Podal je v teh sočnih besedah vsega Gregorčiča, pa tudi vso pokrajino goriških oljk, tako da bo uvod lepo vpeljal bralca v pesnitev, v njeno literarno zgodovinsko pa tudi sodobno vrednotenje in občutje. Zdi se mi pa, da bi Perkova ilustrativna plat zahtevala še posebne besede o risbah in o njegovem pojmovanju zveze Gregorčičeve »Oljke« s svetim pismom, ki jo je na originalen način našel in z ljubeznijo prikazal v svoji grafiki. Goriški bralci bodo gotovo radi segli po srečkah že zaradi te ilustrativne izdaje »Oljke«, ki bo daleč prekosila nekdanjo Koželjevo.

I. Pregelj in sinova: Na vakance

Šestdesetletnico dr. Ivana Preglja, pisatelja, ki so mu pele tri dežele: Goriška, Istra in Kranjska, ali pa podrobneje: Tolminska, Istra in Gorenjska, bo Zimska pomoč proslavila z izdajo njegove lepe novele, prave moderne balade v prozi, nasičene z lepoto gorenjske pokrajine, zgodovinskega vzdušja in baladnega občutja, ki nosi naslov »Na vakance«. Je to literarna umetnina, ki jo je Ivan Pregelj doživel po znani Valjavčevi pesmi, kjer opisuje, kako se je po osmi šoli vračal kot dijak iz Ljubljane na svoj dom pod Storžič, kako se je srečal z župnikom pesnikom Potočnikom v St. Vidu, kako je zablodil v gozdovih Sorškega polja in prišel domov ravno v trenutku, ko so očeta dajali — na pare. To baladno zgodbo je Pregelj strnil v eno svojih najboljših krajskih del, ki je polno čudovitega zvonjenja skozi drevesa Sorškega polja, ter dramatične napetosti, ki drži bralca, srečujočega se z zgodovinskimi osebam izpred sto let, do konca, ko se idila zaostri v hipu v tragično balado. Ta izdaja Zimske pomoči bo edinstvena v našem slovu, ker jo pripravljata oboja pisateljeva sinova. Prof. Marij Pregelj, akademski slikar, je napravil precejšnje število celostanskih slik, več vinjet ter inicialk, v katerih je z izredno dramatično silo in temperamentom izrazil ob-

čutje svojega očeta. Slike so risane sicer moderno, toda svojsko in elementarno ter bo to knjiga izredne razgibanosti v podobi, brez okorelosti, sama dramatika

Ivan Pregelj in slikar Marij Pregelj gresta »Na vakance«.

in občutje. Tako je sin razumel očeta ter ga podal zanimivo. Portret svojega očeta je podal prav tako po zunanji podobnosti ob šestdesetletnici kakor tudi po notranji moči. Prof. Bogo Pregelj, najstarejši pisatelj sin, pa je napisal literarno zgodovinski uvod v povest, v katerem razlaga delo svojega očeta in ga vrednoti kot literarni kritik. Marsikdo bi želel sicer več intimnega odnosa v besedah sina v vrednotenju očetovega dela, toda že samo dejstvo, da sin objektivno stvarno ocenjuje očeto delo, je zanimivost zase. Tako bo ta knjiga delo obeh pisateljevih sinov ob tekstu očetovem — ter pač najlepše darilo za jubilej, čeprav nekaj mesecev post festum.

Ali ni takšna knjiga, kakršne še ni bilo v slovenskem slovu, zanimiva za zbiratelje redkih knjig? In za vse častilce Ivana Preglja?

Balantič-Tršar: Venec

Ta knjiga bo za vse novost: saj Balantič ne pozna skoraj nihče po delih, temveč samo po njegovi tragični usodi, ko je kot še ne 22 letni domobranec zgorel pri komunističnem napadu v Krajčevi hiši v Grahovem v noči med 23. in 24. nov. lanskega leta. Tedaj smo označili, da je umrl izredno velik pesnik, ki se ne da samo z ozirom na mlado smrt primerjati s Kettejem in Kosovelom, temveč tudi kot pesnik, ki bi ga mogli staviti celo — nad nju. Da, to trdimo! Ali pa bo to pokazala tudi njegova ostalina? Njegovo Zbrano delo — pa prav res do zadnje vrstice in besede, ki je doslej dostopna in ohranjena, zbrano, ki bo izšlo še do Velike noči pri Ljudski knjižnici, in pri Zimski pomoči napovedani njegov mladostni, v počincah l. 1940 med sedmo in osmo šolo pisani Sonetni venec? Gotovo to vzbuja pričakovanje. Venec bo izšel z izvirnimi lesorezi njegovega najboljšega prijatelja Marijana Tršarja, ki je prav

Marijan Tršar reže v lesorez Balantičeve vizije.

tako neznano ime. Že svoj čas je sklenila trojica Balantič-Kremžar-Tršar sklep, da bodo nastopili skupaj kadar bodo: sedaj sta Balantič in Kremžar umrli skupaj junške smrti, Tršar pa je sedaj stopil v javnost z njunima imenoma v tem Venecu, ki ga je Balantič zasnoval v njuni družbi na Veliki planini. Je to Venec, ki odpira človeku dantejevske pot iz pekla greha preko očiščenja v nebo, vse pod vidikom smrti, v katero je Balantič veroval z vso vero v tragiko svojega življenja. Tršar ga je tudi dantejevskega ilustriral ter tako nazorno izrazil vsebino, ki bi se komu utegnila zdeli pri samem branju preveč abstraktna. Tako Balantič kot Tršar bosta prišla do polne umetniške veljave. Šele tedaj, ko bomo imeli pred seboj ta Venec in celotno Zbrano delo, bomo spoznali, kaj smo s tem mladim življenjem, ki smo ga izgubili po komunistični revoluciji, izgubili v umetniškem svetu. Uvod v Venec je napisal urednik »Doma in svet« dr. Tine Debeljak, ki je pripravil tudi njegovo Zbrano delo in bo izšlo pod naslovom »V ognju groze plapolam...« precej v istem času kot Venec.

Slapšak: Podrekar: En starček ...

Kdo je ta starček, ki tako veselo zna pripovedovati ne samo mladini, temveč tudi odraslim, tako brez priderije in s krepkimi slovenskimi rečenicami, kot da

z rozinami beli domači kruh? To je nadzornik Slapšak Julij iz Siške, ki že dve zadnji leti piše uvodne povesti v Vrtec, pa je z zadnjo, ki še ni končana, stopil v naslov nove mladinske knjige »En starček je živel...« Sicer je podobno misel že obdelal pisatelj Zorec, namreč misel, kako pijanček pride pred nebeška vrata, pa se mora šele boriti za vstop vanje s svetniki, toda Slapšak je to varianto povedal prav po svoje, kakor jo doživlja sam v krogu svoje številne družine in vnučkov. Kako pripoveduje svoje zgodbe,

bo treba pač brati. So sicer vse več ali manj inačice znanih pravljinskih motivov, toda povedanih na svojski način. Prav posebno plastične pa bodo ilustracije prof. Podrekarja, znanega slovenskega mladinskega slikarja. Kolikor sem jih videl, bodo močne po kompoziciji, drastičnosti in dramatičnosti, ki prav nič ne bodo zaostajale za najboljšimi Smrekarjevimi iz njegovih najboljših let. V to verujem, kakor verujem, da bo Podrekar še na osnovi teh risb našel gotovo kdaj še širše polje uveljavljanja.

Prof. Podrekar in Mišjakov Julček. Slapšakov »En starček je živel«.

Velikonja: Anekdote

Dva zvezka anekdot, kakor jih pripovedujejo živi ljudje drug o drugem in drug drugemu, je Velikonja že dal na svetlo, zdaj je odbor Knjižne tombole naprosil predsednika Zimske pomoči, naj za to priliko zbere še tretji zvezek in ga ji da v izbero in založbo. Naj bo ta knjiga kot lahko štivo in zabavno dodano knjigam v ljudski tomboli: saj človek v današnjih slabih časih tako rad sliši kaj veselega iz dogodivščin v prejšnjih dobah. In temu naj služi ta Velikonjeva zbirka. Pisateljevo karikaturu bo za to priliko napravil prof. Podrekar.

Druge zanimivosti

Znani slikar, ki ga pa naš čas ne pozna več tako dobro, kakor so ga pred nami, Birola, bo naslikal za bibliofilske priredbe Jenkovih Zbranih pesmi portret Simona Jenka, ki bo uvezen v tiste izvede knjig, ki bodo namenjeni za Bibliofilske tombolo. Prav tako bo akad.

Riko Debenjak ilustrira Dularjev roman »Krka umira«.

slikar Riko Debenjak napravil pet nje-dank in avtorjev portret za Dularjev roman »Krka umira«: pet razpoloženjskih slik in portret, ki bodo prav tako uvezeni v tombole izvede tega v letošnjem letu s Prešernovo nagrado nagrajenega romana. V prvi zvezki Meškovi Zbranih spisov bo prišel uvod predsednika Narte Velikonja, s katerim se bo spomnil pisateljeve sedemdesetletnice. Posebna vrednostna knjiga za Bibliofilske tombolo pa bo nova izdaja Tavčarjeve novele »Cvetje v jeseni«, ki jo bo izdala sicer Dobrodelna pisarna, opremil pa arh. inž. Oražem. O knjigi, ki bo v tomboli samo dodatna, bo treba še drugič govoriti posebej. Prav tako tudi o

Zborniku Zimske pomoči 1944

ki bo najbolj svojska in najbolj reprezentativna knjiga te Knjižne tombole. Kakšen bo, danes še ne moremo govoriti, ker gradivo v celoti še ni izbrano. Bo pa to obširen zbornik revialnega formata v obsegu kakih 30 pol, ter bo vseboval pripevke čim več priznanih pisateljev, ki po l. 1941. aktivno kulturno delujejo v Ljubljani. Bo to neka vrsta revije kulturnih delavcev, pisateljev, pesnikov, publicistov, pa tudi znanstvenikov, glasbenikov in umetnikov. Zimska pomoč je povabila najizrazitejše predstavnike kulturnega dela k sodelovanju, ki so se skoraj vsi že odzvali, ter poverila redakcijo kulturnima urednikoma »Slovenec« in »Jutra« ter odboru, ki bo med temi doneski izbral gradivo. Odzvalo se je mnogo sodelavcev, le žal, nekaj s preobširnimi teksti, kar bo težko spraviti v sklad z odmerjenim obsegom. Zbornik bo poleg doneskov priobčil tudi slike avtorjev in faksimile njihovega podpisa. Bo bogato ilustriran z doneski aktivnih slikarjev, ter bo prinesel v posebni zbirki tudi glasbeno prilogo. Zaradi pomembnosti in reprezentativnega značaja bomo o tej knjigi gotovo še poročali v naših kulturnih rubrikah.

To so knjige, ki jih je založila Zimska pomoč in jih nudi odjemalcem srečk Knjižne tombole, tako ljudske kakor bibliofilske — kot darila. Knjige bodo izšle v omejeni nakladi tomboleskih izvodov, pomenijo izredno redkost ter — veliko bibliofilsko vrednost.

Koliko je še knjig, ki se dodajo terminam, kvaternam, čimkinom! Te knjige sem samo deloma omenil zgoraj. Nisem pa še imenoval posebnih oprem bibliofilske dodanih knjig. Te bodo imele to posebnost, da bodo dobile nove naslovne strani, na katerih bo označeno, za kakšno priliko so bile tako izdane; dalje bodo Jenkovi spisi dobili nov Birollov portret pesnikov, Simičevo Prebujenje, Perkovo portret pisatelja, Velikonjeva zbirka »Otroci« bo opremljena s fotografijo pisateljevih otrok ter s faksimilom rokopisa pred boleznijo in po njej itd. Tombole pri Ljudski tomboli bodo imele še posebne dobilke v denarju, da si vsak dobitnik lahko nakupi knjige po svoji potrebi na knjižnem trgu. Bibliofilska tombola pa bo imela za dobilke samo redkosti, kakor so Zbrani spisi Cankarja, Finžgarja, Preglja, Zupaniča, vse komplet itd. itd.

Mislím, da ni treba še posebej opozarjati občinstvo na to dobrodelno knjižno akcijo, ki nosi tako lepa darila — srečnikom. Zato — segajte po srečkah, ker s tem podpirate in segate po slovenski lepi knjigi!

Karikature izdelal: J. Gerbajš.

Zbornik Zimske pomoči l. 1944 — ali: tisti, ki drže vrečo in meč...